

ШЛЯХИ ЕФЕКТИВНОГО ОВОЛОДІННЯ ФАХОВОЮ ТЕРМІНОЛОГІЄЮ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТАМИ АГРОБІОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

О.Р. Журба⁹

асистент кафедри англійської мови для технічних та агробіологічних спеціальностей,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
e-mail: Ok_zhurba@ukr.net

ПУТИ ЭФФЕКТИВНОГО ОВЛАДЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ТЕРМИНОЛОГИЕЙ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА СТУДЕНТАМИ АГРОБИОЛОГИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ

О.Р. Журба

ассистент кафедры английского языка для технических и агrobiологических специальностей,
Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины

WAYS OF EFFECTIVE PROFESSIONAL TERMINOLOGY LEARNING DURING ENGLISH LANGUAGE STUDYING BY THE STUDENTS OF AGRIBIOLOGICAL SPECIALITIES

Oksana Zhurba

Lecturer of the Department of English for Technical and Agrobiological Specialities,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

У статті розглянуто та проаналізовано методику викладання фахової англійської мови у вищих немовних навчальних закладах та особливості засвоєння професійної іншомовної терміносистеми студентами агробіологічних спеціальностей. Визначено і обґрунтовано основні поняття, методику добору іншомовного фахового матеріалу з автентичних джерел. Доведено та підтверджено прикладами доцільність використання практичних вправ, спрямованих на вивчення та накопичення професійно-орієнтованої англомовної лексики.

Ключові слова: фахова термінологія, англійська мова за фаховим спрямуванням, автентичні тексти, комунікативний аспект вивчення фахової іноземної мови.

В статье рассмотрено и проанализировано методику преподавания профессионального английского языка в высшем неязыковом заведении и особенности усвоения специальной иностранной терминосистемы студентами агrobiологических специальностей. Определены и обоснованы ключевые понятия, методику отбора иностранного профессионально-ориентированного материала с аутентичных источников. Доказано и подтверждено примерами целесообразность использования практических упражнений, направленных на изучение и накопление профессионально-ориентированной англоязычной лексики.

Ключевые слова: профессиональная терминология, профессиональный английский язык, аутентичные тексты, коммуникативный аспект изучения профессионального иностранного языка.

The article deals with the methodology of professional English teaching in higher non-linguistic educational institutions and analyzes the features of mastering of professional terminology of a foreign language by the students of agrobiological specialities. Basic concepts and methodology of foreign professional texts choosing from authentic sources are identified and justified. It is proved the advisability of practical exercises aimed at professionally oriented English lexics studying and accumulating.

Key words: professional terms, professional English, authentic texts, communicative aspect of a foreign professional language.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах інтенсифікації вивчення іноземної мови та на сучасному етапі розвитку української освіти в цілому, досить велика увага приділяється відповідності рівня та якості

⁹ © Журба Оксана Русланівна, 2015

Ліцензується на умовах Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International (CC BY-NC-SA 4.0)

кваліфікації майбутнього фахівця європейським та світовим стандартам, оскільки з розширенням міжнародного співробітництва володіння іноземною фаховою мовою стало обов'язковою складовою професійної компетенції [4]. Під впливом науково-технічної революції з'являються нові терміни та поняття у різних сферах науки і вони потребують якісного та адекватного перекладу. Саме тому в процесі вивчення англійської мови за фаховим спрямуванням перед студентом постає завдання засвоєння і опанування як загальнотехнічних термінів і понять, так і вузькоспеціалізованої фахової лексики. А для педагога актуальним стає пошук ефективних методів запам'ятовування та практичного оволодіння термінології.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями проблем термінології присвячені наукові роботи Д.С. Лотте, Т.Л. Канделаки, В.П. Даниленко, Г.О. Винокур, К.Я. Авербух, В.І. Карaban та інші [3].

Також, дослідженнями методологічних засад вивчення термінології займалися такі вчені, як: Т.І. Панько, З. Куньч, Ю.А. Зацний, Т.О. Пахомова, О.В. Столярська, О.О. Баловнєва [3].

Аспекти викладання фахової мови та специфіки вивчення фахової лексики, застосування ефективних новітніх методик у роботі із термінологією досліджували І.М. Берман, К.Ф. Кусько, С.К. Фоломкіна, Ю.О. Семенчук, У.Ю. Жирик та інші.

Виділення невирішених раніше проблем. Не зважаючи на достатню кількість досліджень та наукових праць щодо особливостей вивчення та навчання економічних, юридичних, медичних, художніх та інших терміносистем, проблеми методики викладання фахової англійської мови для агробіологічних спеціальностей у вищих навчальних закладах все ще залишається не розкритою. Таким чином, **метою даної статті** є дослідження особливостей та шляхів вивчення фахової англійської терміносистеми студентами агробіологічних спеціальностей.

Виклад основного матеріалу. Т. Гоббс свого часу висунув досить справедливий та доцільний вимогу до написання наукових досліджень про те, що кожне з них потрібно, перш за все, починати з визначення дефініцій. Таким чином, спробуємо визначити, що ж мають на увазі, говорячи про фаховий термін.

Великий тлумачний словник української мови пропонує наступне трактування даного поняття: термін – це слово або словосполучення, що означає чітко окреслене спеціальне поняття якої-небудь галузі науки, техніки, мистецтва, суспільного життя тощо [1]. Але особливістю дисципліни «Англійська мова за фаховим спрямуванням» є те, що в рамках навчальної програми та відповідно до обсягів відведених навчальних годин студенти повинні засвоїти певну кількість вузькоспеціалізованих термінів, тобто таких слів або словосполучень, які відображають специфіку конкретної галузі. Для таких термінів характерними є їх семантична конкретність, однозначність і сталість.

Вивчення термінологічної лексики буде успішним та більш ефективним за умов ретельного добору іншомовного фахового матеріалу з автентичних джерел. К.Ф.Кусько пише наступне: «Текст за фахом – це передусім засіб становлення та розвитку професійної, точніше мовнопрофесійної майстерності» [5, 13]. Дослідники стверджують, що іншомовний фаховий текст виховує у студентів культуру термінологічного спілкування, а також формує комунікативну компетенцію. Така методика дає змогу студентам збагачувати свій термінологічний запас, що, відповідно, сприяє розвитку навичок висловлювання за професійною тематикою. С.К. Фоломкіна вважає, що текст виступає «як основна комунікативна одиниця, якою користується людина в мовленнєвій діяльності» [8, 77]. Дослідники вважають, що за умов використання фахових текстів у студентів з'являється можливість опрацювати дефініцію кожного терміна. Але тексти слід добирати враховуючи всі особливості: новизна, інформації поданої у тексті, її якість, доступність за змістом і складністю, термінологічне навантаження тексту. Зразком такого тексту для студентів перших курсів агробіологічних спеціальностей буде наступний (уривок з тексту):

The word «ager» is a Latin word. It means a field. The word «agriculture» means the cultivation of fields and growing crops. But this is the old meaning of this word. Now it also means the use of land for breeding animals. At present there are two main branches of agriculture. They are crop growing and animal breeding.

Agriculture is the art and science of cultivating the soil, growing crops and raising livestock. It includes the preparation of plant and animal products for people to use and their distribution to markets. Agriculture provides most of the world's food and fabrics. Cotton, wool, and leather are all agricultural products. Agriculture also provides wood for construction and paper products.

Такі тексти є джерелом для розширення фахового термінологічного словника за умов читання, перекладу та їх обговорення. З метою освоєння та закріплення лексики пропонується виконання різного типу вправ, наприклад:

Знайдіть у тексті еквіваленти слів і словосполучень

Діяльність людини, вирощування сільськогосподарських культур, обробіток землі, галузі сільського господарства, високо розвинена галузь сільського господарства, вирощувати високі врожаї, орна земля, достатньо хорошого ґрунту, землеробство, тваринництво.

Після опрацювання лексики важливо із пасивного оволодіння термінологією ввести її в активне шляхом використання слів в різних ситуаціях мовлення і аудіювання, тобто активізувати продуктивну та цілеспрямовану мовленнєву діяльність студентів. Прикладом практичних вправ, спрямованих саме на активізацію комунікативного аспекту вивчення іноземної фахової мови, буде наступна:

Закінчіть переклад речень:

- 1. Aeration is provided by (оранкою).*
- 2. The crop residue and untreated upper soil layer reduce (втрату вологи).*
- 3. No-tillage method makes possible double-cropping due to (ранній сівбі).*
- 4. The farmer must be careful in applying the proper amount of herbicides for (боротьби з бур'янами).*

Гринюк Г.А. у своїх дослідженнях стверджує, що фахові тексти є своєрідним імпульсом для розумової діяльності студентів і продукування висловлювань у післятекстовій діяльності. Найбільш поширеною вправою для активізації іншомовних фахових термінологічних одиниць у процесі комунікації є наступна:

Дайте відповіді на запитання:

- 1. What easy and economical method of planting do you know?*
- 2. When did the idea of planting row crops without ploughing appear?*
- 3. What is tilled area when no-tillage method is used?*
- 4. What herbicides are used?*
- 5. What quality of water is needed while spraying the sod?*

Вивчення та накопичення професійно-орієнтованої іншомовної терміносистеми повинні носити системний та послідовий характер, тому хід заняття слід зорієнтовувати таким чином, щоб засвоєння англійських фахових термінів відбувалося у процесі роботи над текстом. І під час такої роботи постає необхідність ведення галузевих словників з перекладом або тлумаченням кожного з термінів. Багато вчених вважають, що саме ця методика полегшує процес систематизації і засвоєння іншомовних слів. Цей спосіб добре знайомий кожному ще зі школи, але його складність у тому, що такий прийом запам'ятовування англійських слів, як ведення словників, підходить лише працюючим та організованим студентам. Сучасний студент агробіологічних спеціальностей часто сприймає процес вивчення англійської мови як не обов'язковий та непотрібний. Тому ведення словників постає малоефективним методом. Більш ефективним вважається виконання вправ, в основі яких лежить спосіб семантизації термінологічної лексики, наприклад:

Дайте визначення англійською мовою наступним термінам:

Planting corn, unprepared soil, narrow seed furrow, contact herbicide, residual herbicide, a high tolerance, the corn growing season, while spraying the sod, heavy vegetative cover, heavy or poorly drained soils, untreated upper soil layer, reduce moisture loss.

Способами семантизації також вважаються:

1) Вправи на підбір синонімів. Приклад:

Згрупуйте дані слова в синоніми:

agriculture, grassland, husbandry, soil, dairy, farming, land, pasture, livestock production, to breed, milky, to harvest, to yield, grain, feed, cereal, fodder, to grow;

2) Вправи на підбір антонімів;

3) Вправи на розшифрування аббревіатур та акронімів;

4) Вправи на складання або переклад термінологічних словосполучень, де один з елементів є невідомим, наприклад:

Вкажіть, які слова, розташовані праворуч, можуть поєднуватися з словами, розташованими ліворуч:

<i>triticale</i>	<i>wheat, rye, triticale, oats;</i>
<i>varieties</i>	<i>forage, feed grain, pasture crop;</i>
<i>cereals</i>	<i>winter and spring types;</i>
<i>land</i>	<i>mineral, organic;</i>
<i>fertilizer</i>	<i>mixed, small, chicken, fruit, grain, horticultural;</i>
<i>soil</i>	<i>sandy, well-drained, dark (light) coloured;</i>
<i>farm</i>	<i>hilly, rich, arable, flat, ploughed.</i>

До- або післятекстові завдання повинні розроблятися таким чином, щоб стимулювати активне спілкування студентів, використання складних граматичних конструкцій та іншомовних термінологічних одиниць відповідно до тематики тексту. Таким чином, практичні завдання повинні спонукати і викликати потребу в повторному перечитуванні тексту (вправи типу «Дайте відповідь на запитання», «Яке з тверджень є помилковим»), активного говоріння (вправи на складання монологів, діалогів) та заінтригувати, зацікавити і створити передумови для інтерактивної взаємодії студентів (дискусії, проблемні питання, дебати тощо). Виконуючи такі вправи особистість має можливість зосередитись на головній інформації у тексті, критично мислити і, відповідно, формувати власну оцінку і бачення прочитаного. Саме це сприятиме як мимовільному, так і добровільному запам'ятовуванню активної іншомовної термінологічної лексики.

Висновки. Процес оволодіння фаховою професійною іншомовною терміносистемою – це складний комплекс методичних та дидактичних засобів, якими користується педагог з метою реалізації основного завдання немовного вузу: нагромадження термінологічної лексики та активне її використання у процесі спілкування фаховою мовою, оскільки це стало обов'язковою складовою професійної компетенції.

Постійна та регулярна робота з автентичними іншомовними текстами забезпечує процеси пасивного і активного володіння терміносистемою певної галузі знань і науки. Важливо пам'ятати, що післятекстові вправи повинні будуватись на засадах розвитку комунікативних навичок студентів з урахуванням процесів закріплення і активізації іншомовного фахового матеріалу.

Розглянуті у статті способи та практичні завдання роботи з текстом є ефективними, оскільки вони дають змогу студентам не лише обробляти, осмислювати і критично оцінювати подану інформацію, виділяти певні особливості вживання тих чи інших англійських термінів в галузі, а й формувати термінологічну базу для подальшого висловлювання в межах даної теми. Таким чином, створюються оптимальні умови для засвоєння та нагромадження фахової спеціалізованої

терміносистеми, певних граматичних правил та стилістичних особливостей кожної лексичної одиниці як окремо, так і в певному контексті. Комунікативно спрямовані та проблемні практичні вправи дозволяють урізноманітнити заняття та зацікавити студентів.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник української мови. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sum.in.ua/s/terminn>
2. Ванников Ю.В. Научно-технический перевод / Ю.В.Ванников. – М.:Наука, 1987. – 256 с.
3. Вороніна Г.Р. Шляхи ефективного вивчення професійно-орєнтованої термінології студентами технічних спеціальностей / Г.Р. Вороніна. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node/1135>
4. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти, вивчення, викладання, оцінювання. Відділ сучасних мов. Страсбург. – К.: Ленвіт, 2003. – 261 с.
5. Кусько К.Ф. Лінгвістика тексту за фахом / К.Ф. Кусько // Лінгводидактична організація навчального процесу з іноземних мов у вузі. Колективна монографія. – Львів: "Світ", 1996. – С.13.
6. Левіна М.М. Технології професійної педагогічної освіти : навч. посібник для студ. вищ. пед. навч. закладів / М.М. Левіна. – М. : Видавничий центр «Академія», 2001. – 272 с.
7. Семенчук Ю.О. Вивчення термінологічної лексики у курсі ділової англійської мови / Ю.О. Семенчук // Іноземні мови. 2003. – №3. – С. 29-32.
8. Фоломкина С.К. Обучение чтению на иностранном языке в неязыковом вузе. / С.К. Фоломкина. – М.: Высшая школа, 1987. – 77с.

References

1. Velykyj tлумachnyj slovnyk ukrajinsjkoji movy. – [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://sum.in.ua/s/terminn>
2. Vannykov Ju.V. Nauchno-tekhnycheskyj perevod / Ju.V.Vannykov. – M.:Nauka, 1987. – 256 s.
3. Voronina Gh.R. Shljakhy efektyvnogho vyvchennja profesijno-orjentovanoji terminologhiji studentamy tekhnichnykh specialjnostej / Gh.R. Voronina. – [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node/1135>
4. Zagaljnojevropejsjki Rekomendaciji z movnoji osvity, vyvchennja, vykladannja, ocinjuvannja. Viddil suchasnykh mov. Strasburgh. – K.: Lenvit, 2003. – 261 s.
5. Kusjko K.F. Linghivistyka tekstu za fakhom / K.F. Kusjko // Linghvodydaktychna orghanizacija navchaljnogho procesu z inozemnykh mov u vuzi. Kolektyvna monoghrafija. – Ljviv: "Svit", 1996. – S.13.
6. Levina M.M. Tekhnologhiji profesijnoji pedaghoghichnoji osvity : navch. posibnyk dlja stud. vyssh. ped. navch. zakladiv / M.M. Levina. – M. : Vydavnychyj centr «Akademija», 2001. – 272 s.
7. Semenchuk Ju.O. Vyvchennja terminologhichnoji leksyky u kursi dilovoji anghlijsjkoji movy / Ju.O. Semenchuk // Inozemni movy. 2003. – #3. – S. 29-32.
8. Folomkyna S.K. Obuchenye chtenyju na ynostrannom jazyke v nejazykovom vuze. / S.K. Folomkyna. – M.: Vysshaja shkola, 1987. – 77s.